

Možno zastaviti tanky ?

Měsíčník „La France Libre“ zřizuje, počínaje březnovým výtiskem, zvláštní rubriku, věnovanou různým vojenským otázkám, uveřejněným v současném francouzském odborném tisku. Tato rubrika byla zahájena článkem „Možno zastaviti tanky?“, jehož autorem je význačný francouzský technik Camille Rongeron.

V předmluvě k tomuto článku je poukázáno na velký význam francouzské vojenské vědy, která ve svých nejlepších výtvorech předstihla v originalitě vojenskou vědu německou. Nedostatků francouzské armády ve výzbroji a v doktríně použití, jak se tragicky projeví na jaře r. 1940, není možno přičítati sterilitě myšlenky, nýbrž konservativní nečinnosti. Odvaha teoretiků ve Francii se rozbíjela o lenivost štábů. Naopak v Německu, mezi teoretiky a štáby vládlá nejužší součinnost. Často návrhy a myšlenky, přijaté německým štábem, byly pojaty a vypracovány nejdříve profesory.

Metody německé vědy, málo původní, avšak velmi účinné, ukazuje tento případ :

Německý národohospodář Friedensburg ve své knize „Nafta ve světové válce“ píše : „Američtí odborníci vyjádřili své překvapení nad tím, že německá ponorková válka zanedbala možnosti, které skýtá útok na naftové transporty, soustředěné v málo rozlehlém prostoru při vchodu do Mexického zálivu. Myšlenka na systematický útok, který je právě nyní veden německými ponorkami proti petrolejovým lodím podél východního amerického pobřeží, vznikla v německém štábu v důsledku této kritiky amerických odborníků“.

Porážka zabraňuje v nynější době francouzské myšlence a armádě přinésti všechen svůj podíl na úsilí spojeneč. Avšak, nehledě na okupaci a bezohlednou cenzuru, francouzským vojenským spisovatelům podařilo se uchovati si důstojnost, nestrannost a jasnost úsudku v obdivuhodné míře.

Z toho důvodu „La France Libre“ zamýšlí uveřejňovati ve svých sloupkách veškeré důležité a zajímavé myšlenky, týkající se vojenského dění, které se objeví ve francouzském odborném tisku.

Se zřetelem na zajímavost článku „Možno zastaviti tanky?“, Vojenské Rozhledy jej uveřejňují v plném znění. Autor nezmiňuje se o zkušenostech získaných v nynějším ruském tažení, v němž různé způsoby boje proti tankům, o nichž élanek pojednává,

jsou již tak úspěšně používány ruskou armádou.

*

Pronikavé úspěchy, dosažené pancéřovými divisemi v Polsku, ve Francii a na Balkáně, vedly některé pozorovatele k tomu, aby za nynějšího stavu vojenské techniky přikládali mnohem větší důležitost útočným operacím, nežli obranným.

Dříve, než přijmeme toto stanovisko a zavrhneme navždy zásadu Clausewitzovu : „Obranný způsob války jest sám sebou silnější než útočný“, uvažme, zda-li převaha ofensivy v r. 1940 není důsledkem nestejného rozvoje způsobů útočných a obranných. Novému způsobu útoku mělo býti čeleno odpovídajícím způsobem obrany. Obrana vzor 1918 proti útoku vzor 1939 je odsouzena k neúspěchu, právě tak, jako útok vzor 1918 proti obraně vzor 1939. Zkušenost neodsuzuje všeobecně obranu, ale nečinnost při obraně. Úspěch tanků byl obdobný jako u všech nových zbraní, použitých hromadně za podpory ostatních zbraní, jejichž součinnost byla bezvadně sladěna. Součinnost různých zbraní nebyla v Reichswehr ničím tajemným. Nebylo jediného vojenského attaché, jemuž byla dána možnost účastniti se německých manévru, který by poznal do podrobností již před zářím 1939 souhru v činnosti pancéřových divisí, útočného a stíhacího letectva a tanků, vyzbrojených protiletadlovými zbraněmi.

Tato součinnost tanku, letounu, padáku a motorizovaných jednotek byla rozhodujícím činitelem úspěchu.

Velmi snadno přisuzuje se samotné zbraňové zásluha za výsledek, který závisí od dokonalosti jejího použití. Některé armády měly tanky často dokonalejší než byly německé, dobré letouny i padáky pro seskok pěchoty, scházela však jiskra pro oživení celku.

DĚLA A PROTITANKOVÉ PŘEKÁŽKY.

Armády, které byly napadeny pancéřovými divisemi, založily svoji obranu proti tankům na způsobu, který od roku 1914 byl často úspěšně používán pro zastavení neopancéřované pěchoty. Jeho hlavní složkou byla pasivní překážka, ovládaná palbou samočinných zbraní. Německému válečnému stroji bylo čeleno organizací, pro jejíž zničení tento stroj byl zvláště přizpůsoben. Drátěné překážky byly nahrazeny poli kolej-

5.2/102
nic, upevněných v zemi, betonovými a jinými překážkami. Kulometry byly nahrazeny protitankovými zbraněmi. Účinnost překážek však nebyla dostatečná. Zdolání takového obranného způsobu od r. 1918 nepředstavovalo nepřekonatelných obtíží, bylo-li pro operaci použito dostatečné množství střeliva. Polní dělostřelectvo zdolalo drátěné překážky, minomety pěchoty staraly se o zničení kulometných hnízd. Pro betonové kryty bylo použito těžkých dělostřeleckých ráží. Kombinované použití dělostřelectva a letectva umožňovalo dokonce prováděti ničení do hloubky, bez posunutí dělostřelectva. Od protitankových děl, odkázaných jen na sebe, žádal se úkol velmi nesnadný. Od tohoto děla požadovala se současně účinnost, rychlá palba, účinnost na velkou vzdálenost, snadná ochrana a zastírání. Všechny tyto požadavky byly do jisté míry protichůdné.

ÚČINNOST.

Střela musela samozřejmě prorazit pancéř protivníkovu tanku. Avšak prorazení cvičné ocelové desky na střelnici a zničení tanku na bojišti jsou dvě velmi rozdílné věci.

Německá armáda používala za poslední války protitankovou pušku ráže 13 mm, jejíž střela probíla až na vzdálenost 200 m pancíř franc. tanku Renault AT, který byl odolný jen proti střelám kulometů pěchoty. Avšak tato puška byla velmi často neúčinnou. Ludendorff vysvětluje tento neúspěch tím, že boj proti tankům je otázkou nervů. Skutečnost je však jiná. Střelec, který zahájil palbu na 400 m a nehledě na své pozorované zásahy, viděl tanky pokračovati v postupu, může býti omluven, když z toho usuzoval na neúčinnost svojí zbraně. V tomto případě bylo třeba posuzovati situaci chladnokrevně, vyčkati se zahájením palby, až se tank přiblíží na 200 m, kdy zbraň bude účinná proti pancéři. To znamená žádati příliš mnoho. Dnes kanony 25 mm a 37 mm nevyhovují lépe proti pancéřování moderních tanků, než pušky 13 mm proti pancéři dvakrát nebo třikrát slabším tanku r. 1918.

Je to polní dělostřelectvo, desetkrát mocnější, než tento specialisovaný materiál, jemuž případně nejdůležitější úkol zastaviti tanky.

RYCHLOST PALBY.

Co tvoří účinnost kulometu proti neopancéřované pěchotě a co schází protitankovému dělu, je rychlost palby samočinné zbraně, která střelí při ráži 37 mm 150 až 180 ran za

minutu. Tato byla nahrazena jen částečným automatismem s výsledkem pětkrát menším. Až dosud tanky, útočící ve vlnách, mají proti sobě zbraň, jejíž palebná rychlost nedostačuje k jejich zastavení.

ROZLEHLOST PALEBNÉHO PROSTORU.

Zbraň, mající jen malý palebný prostor, je vystavena nebezpečí, že bude zničena tankem, který se neočekávaně objeví se strany, dříve, než mu bude moci čeliti. Avšak požadavek rozlehlého palebného prostoru znesnadňuje otázku použití účinné zbraně se zřetelem na její váhu, ochranu a zastírání. Na druhé straně lehkost je neslučitelná s účinností, samočinností a rozlehlostí palebného prostoru. Avšak těžká zbraň nemůže ustoupiti před tanky, které se jí nepodařilo zastaviti.

Prakticky v prvních taženích této války tanky měly zdrcující převahu. Početní převahu lehkých tanků a prostředků proti dělům, která mohla probít jejich pancíř, převahu u těžkých tanků s pancéři odolnými proti používaným protitankovým dělům. Tanky a dělostřelectvo na pásech postačily neutralisovati anebo zničiti protitanky. K tomu se připojil zásah útočného letectva, proti němuž protitanková děla neměla žádné obrany. Protiletadlová a protitanková zbraň, které bylo původně zamýšleno sjednotiti, oddělila se jedna od druhé. Rovněž protitankové dělo 47 mm, příliš veliké, aby nemohlo býti zjištěno, bez ochrany proti letectvu, skýtalo letounu cíle velmi důležité a snadno zasažitelné.

MANÉVR PROTI TANKŮM.

Ze všech způsobů obrany, které mohou býti úspěšně použity proti tankům, je způsob spočívající v tom, že se tanky nechají projeti a veškeré úsilí obránce se soustředí na cíle, které následují za tanky. Je to velmi starý způsob. Již Alexandr Veliký nechal otevřiti řady své falangy před perskými vozy a rovněž římské legie manévrovaly obdobným způsobem proti útoku slonů. Avšak tento způsob vyžaduje od obránce velkou bojovou hodnotu, kterou mají zřídka kdy vojska, která nebyla zocelena delší dobu v bojích. Je mnohem obtížnější nechat projiti tanky a proletěti letouny bez prozrazení vlastní přítomnosti a vyčkati s přesnou palbou na motocyklisty, kteří následují, než zahájiti hromadnou palbu na každý cíl, který se objeví na obzoru. Kromě toho je ještě třeba,

aby střediska odporu byla vhodně organizována do veliké hloubky. Dva vozy naložené kamením, zatarasující každý východ z osady, nevytvoří z ní pevnůstku, ale lůžko bomb. Sebelepší betonový kryt pro kulomet dobře zastřešený ve volném terénu bude mnohem účelnější. Tisíce pevnůstek Siegfriedovy a Mannerheimovy linie, učených do hloubky na desítky kilometrů, jsou velmi vážnou překážkou pro postup pancéřových divíí.

TANK JAKO PROTITANKOVÁ ZBRANĚ.

Samotný tank je jednou ze zbraní, která v sobě slučuje všechny vlastnosti požadované od protitankové zbraně. Je velmi účinný. Bude však vždy možné umístiti na pásovém podvozku, autu, lodi nebo letounu zbraň, způsobí probití pancíř, kterým je chráněn. Toto řešení nesmí být opomenuto. Anglické tanky v Libyi byly v nevýhodě, poněvadž byly vyzbrojeny jen dvouliberním dělem, zatím co v německých tancích bylo vmontováno dělo 75 mm. To může být okolnost pro výsledek války velmi důležitá. Palebný prostor byl co možná rozšířen díky konstrukci úplně otáčivé věže.

Tank slučuje co nejlépe ovládatelnost, ochranu a snadnost zastírání. Ochrana není úplná. Je vystavena zkoušce proti účinku zbraně, s níž může tank nebo letoun na něj útočiti. Je však velký rozdíl i mezi horším pancířem a dělem, umístěným ve volném terénu za předprsní zákopu, kde jeho obsluha může být ohrožena bombami nebo kulometnou palbou z letounu.

Při použití k obranným účelům dává velké možnosti k zastírání, které vhodně doplňuje jeho ochranu. Může být do poloviny zakopan do země, umístěn v živém plotu, nebo zastřešen sítí. Když byl zjištěn, může změnit své postavení. Pro tento případ bude mít několik postavení připravených předem.

LETOUN PROTI TANKU.

Zastavení postupu dvou italských motorisovaných divíí u Guadajara zásahem španělského vládního letectva bylo prvním případem vítězného zásahu letectva proti motorisovaným jednotkám. Tato zkušenost ukázala, že letectvo může provádět podobné úkoly s úspěchem. Na frontě ve Francii, nehledě na slabé prostředky, dalo použití lehkého bombardovacího a stíhacího letectva proti motorisovaným jednotkám velmi dobré výsledky.

V nynější době pancéřové proudy se přemisťují pod ochranou stíhacího letectva.

Letoun má veškeré vlastnosti, vyžadované od protitankové zbraně. Jeho účinnost je dostatečná. Útočí pod velkým úhlem na střešku anebo zád tanku, kde je slabší pancéřování, takže kulometná střela postačí na lehké a střední tanky. K počáteční rychlosti střely třeba připočítati rychlost letu střemhlav, což znamená, že střela zasahuje střešku tanku v rychlosti 1000 m/v. Ráže 20 mm a zvláště 37 mm, užívaná u nových amerických strojů, bude účinná proti všem tankům nyní ve službě.

Použití leteckých bomb dává rovněž dobré výsledky. Velké bomby s prostřední silou pláště a obsahem třaskaviny vyrovnají se svým účinkem nejmocnějším střelám těžkého dělostřelectva. Jejich střepiny pronikají postranní a zadní pancíře tanku a přesekávají housenkový pás. Lehká bomba se silnou náplní třaskaviny a okamžitým zapalovačem (na př. 50 kg bomba s tenkým pláštěm a 40 kg třaskaviny) bývá ještě účinnější. Účinek výbuchu na několik metrů může být dostatečující pro rozložení méně odolných částí tanku (housenka a podlaha).

S hlediska strategického má letoun nepopíratelnou převahu nade všemi jinými protitankovými zbraněmi. Na rozlehlých frontách jest letoun jedinou zbraní, která může čeliti tanku téměř okamžitě a to v takovém rozsahu, v jakém jsou tanky použity v útoku.

Hlavním nedostatkem všech zbraní, jejichž přesun je vázán na zemi, je ten, že nemohou být ičas na místě, kde je jich zapotřebí. Jediný prostředek je dosti rychlý pro předstížení rychlosti pancéřových divíí—to je letoun. Jediná cesta je volná—to je vzduch.

PROTITANKOVÉ MINY.

Protitanková mina je svým původem tak stará jako tank. Za poslední války německá armáda se bránila proti tankům zemními minami, vybuchujícími při přejezdu tanků. Od této doby byl tento způsob zdokonalen. Byla vyrobena snadno přenosná mina, jejíž zapalovač je seřízen tak, aby nepřivodil explozi ani při přechodu člověka, ani lehkého vozu. Němci používali protitankových min ve velkém rozsahu za francouzské ofensivy v září 1939 a Finové za obrany Mannerheimovy linie i na ostatní frontě.

Tento způsob obrany, mající za účel zpomaliti nepřátelský postup, je ve skutečnosti velmi účinný pro zastavení útočné operace. Pancéřové a motorisované divise, zasazené do útoku, nemohou po delší dobu snášeti

zpomalený postup, který byl pouze 2 km denně za operací r. 1917 a 1939 v zamíno-
vaných prostorech. V tomto údobí je útočník
ve velmi nepříznivé situaci, poněvadž je
vystaven soustředěné palbě obrany. Kromě
toho ztrácí veškeré výhody překvapení.

Chce-li obránce, používající tohoto způso-
bu, obětovati nepříteli co nejméně terénu,
musí usilovati o to, aby znemožnil činnost
oddílů, pověřených čistěním minových polí-
a prováděti protiútoky ve volných prostorech,
čímž se značně zpomalí rychlost nepřátel-
ského postupu.

BUDOUCNOST BOJE PROTI TANKŮM.

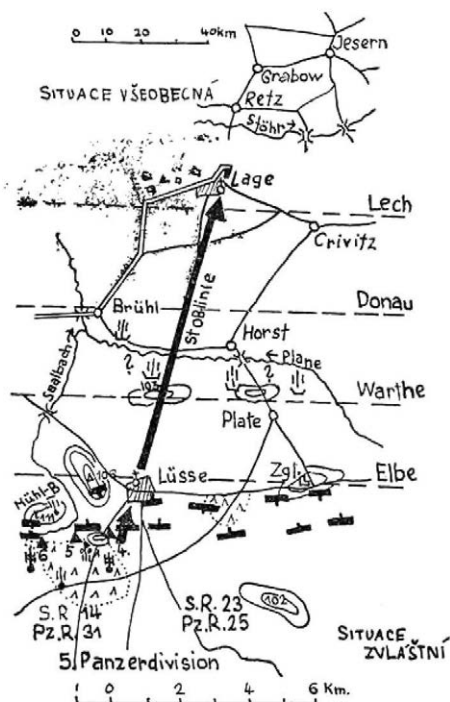
Není jednotného a naprosto účinného
prostředku pro zastavení tanků, avšak je
souhrn prostředků, které vhodně rozvinuty

a použity v dostatečném množství znovu
přivedou rovnováhu mezi útokem a obranou,
pro tuto dobu porušenou ve prospěch útoku.

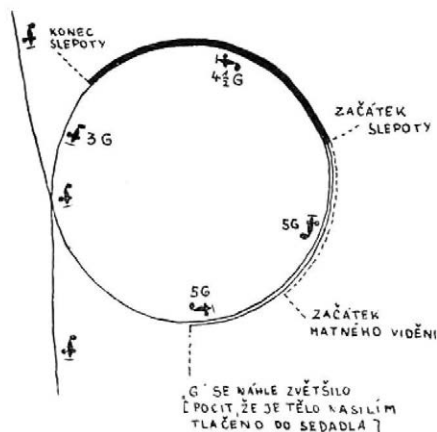
Tank je trvalým ziskem pro vojenské
umění. Mechanická síla vydobyla si tak
důležité místo, že již nemůže býti zcela nahra-
zena svalovou energií.

Ačkoliv doba mechanické války teprve
započala, údobí bleskových vítězství je prav-
děpodobně ukončeno. Použití bojových
prostředků lépe přizpůsobených pro boj proti
tankům bude mít při nejmenším za následek
zpomalení operací.

Posíční válka a válka pohyblivá následova-
ly zpravidla jedna po druhé, podle rovno-
váhy nebo nerovnováhy zbraní obranných a
útočných. Buďme přesvědčeni, že se kolo
otočí.

(Viz článek „Dělostřelecký styčný důstojník ve
spolupráci s tanky“, str. 15.)

Letecká slepota: Tento diagram byl vypracován
v „Proceedings of the Royal Society of Medicine“.
Z něho možno názorně vidět „leteckou slepotu“
v souvislosti s gravitací.

(Viz článek „Lékařské problémy v letectvu“, str. 17.)